

9. વુકૂફ (وقوف)નાં ચિહ્નો

કુરઆને મજીદમાં અનેક વુકૂફ ચિહ્નો આવે છે કે જેમનો ઉપયોગ આયતો માટે વિરામચિહ્નો તરીકે થાય છે અને દરેક વકફા ચિહ્નો માટે અલગ અલગ નિયમ છે કે જે આ પ્રમાણે છે :

❁ ﴿ - આ વકફો એટલે કે પૂર્ણવિરામ. (આયત પૂરી થઈ ગઈ.)

દા.ત.,

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿

❁ م - આ વકફો આવે ત્યારે રોકાઈ જવું જરૂરી છે. અહીંથી રોકાયા વગર સળંગ વાંચવાથી અર્થમાં ફેરફાર થઈ જવાનો સંભવ છે.

દા.ત.,

وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ ﴿

❁ ط - આ વકફો આવે ત્યારે રોકાઈ જવાથી અર્થમાં મોટો ફેરફાર થતો નથી, પરંતુ ન રોકવાથી અર્થ પૂરેપૂરો સ્પષ્ટ થઈ જાય છે.

દા.ત.,

إِنْ يَشَأْ يُرْحَمَكُمُ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمُ ﴿

✽ ج - આ વક્કો આવે ત્યારે રોકાઈ જવાથી અથવા ન રોકાવાથી, બન્ને રીતે અર્થમાં

ફેરફાર થતો નથી.

દા.ત.,

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ

✽ ق અને قف - આ વુકૂફ આવે ત્યારે રોકાવું વધારે સારું છે, પરંતુ આગળ પઢી લઈએ

તો પણ કઈ વાંધો નથી.

દા.ત.,

فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَحَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ

✽ ص - આ વક્કો આવે ત્યારે રોકાઈ શકાય છે, પરંતુ રોકાવું જરૂરી નથી.

દા.ત.,

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ

✽ ز, صلی, صل - આ વુકૂફ આવે ત્યારે ન રોકાવું વધારે સારું છે, પરંતુ રોકાઈ શકે છે.

દા.ત.,

وَطَفِقًا يَخْصِفْنَ عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ
مَا سَمِعْنَا بِهِذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ

❁ ﷲ - જ્યારે આ વક્ફો આયતના આ પ્રકારના ۞ ચિહ્ન વગર આવે, એટલે કે આયતની વચ્ચે આવે ત્યારે બિલકુલ ન રોકાવું જોઈએ.

દા.ત.,

أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۖ فَقَالَ يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ

❁ ﷲ - જ્યારે આ વક્ફો આયતના આ પ્રકારના ۞ ચિહ્ન ઉપર લામ અલિફ (۞) આવે અને જો રોકાવું હોય તો રોકાઈ શકે છે.

દા.ત.,

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝

❁ જો એક જગ્યાએ બે જુદા જુદા વક્ફો આવે તો જે ઉપર હોય તેના ઉપર અમલ કરવો જોઈએ.

દા.ત.,

كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ ۚ

❁ سکت - કેટલીક જગ્યાએ આ વક્ફો આવે છે. આનો અર્થ એ કે અહીં શ્વાસ છોડ્યા વગર રોકાઈ જવું જોઈએ અને તરત જ આગળ પઢવું જોઈએ.

દા.ત.,

وَقِيلَ مَنْ سَكْتَةَ رَاقٍ كَلَّا بَلْ سَكْتَةَ رَانَ

❁ **وقفه** - કેટલીક જગ્યાએ આ વકફો આવે છે. આનો અર્થ એ કે અહીં શ્વાસ છોડ્યા વગર **سکته** કરતાં વધારે રોકાઈ જવું જોઈએ અને પછી તરત જ આગળ પઢવું જોઈએ.

Ex.t.,

وَأَعْفُ عَنَّا وَقَفَةً وَاعْفِرْ لَنَا وَقَفَةً وَارْحَمْنَا

❁ ❁ - આ પ્રકારના વકફાની નિશાની આવે ત્યારે તિલાવત કરનારે યાદ રાખવું જોઈએ કે આવી નિશાની બીજી વાર પણ આવશે, તો તે બન્નેમાંથી એક જ જગ્યાએ વકફો કરવાનું રહેશે.

Ex.t.,

مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَّمَ ۖ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۖ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبَلُوهُمْ

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી સાચાની સામે ખરા (✓)ની નિશાની કરો અને ખોટાની સામે ચોક્કડી (X)ની નિશાની કરો :

ઉદાહરણ : ﷻ આ વકફો આવે ત્યારે રોકાવું જોઈએ. (✓)

(1) هُ આ વકફો આવે ત્યારે રોકાઈ જવામાં અથવા ન રોકાવામાં બન્ને રીતે

અર્થમાં કોઈ ફેરફાર થતો નથી. ()

- (2) જો એક જગ્યાએ બે જુદા જુદા વક્ફો આવે તો જે નીચે હોય તેના ઉપર અમલ કરવો જોઈએ. ()
- (3) ص આ વક્ફો આવે ત્યારે રોકાવું જરૂરી છે. ()
- (4) صلى આ વક્ફો આવે ત્યારે ન રોકાવું વધારે સારું છે. ()
- (5) م આ વક્ફો આવે ત્યારે રોકાયા વગર સળંગ વાંચવાથી અર્થમાં કોઈ ફેરફાર થતો નથી. ()
- (6) لَا رَيْبَ فِيهِ ؓ અહીં બન્ને જગ્યાએ વુકૂફ કરવો જોઈએ. ()
- (7) يُنْفِقُونَ ؓ અહીં રોકાવું હોય તો રોકાઈ શકે છે. ()
- (8) رَبِّهِمْ ؓ وَأُولَئِكَ અહીં ન રોકાઈને આગળ પઢી લઈએ તો કંઈ વાંધો નથી. ()
- (9) كَلَّا بَلْ سَكَنَ رَانَ ؓ અહીં રોકાવું અથવા ન રોકાવું બન્ને રીતે બરાબર છે. ()
- (10) وقفة આ વક્ફો વખતે શ્વાસ છોડ્યા વગર سكتة કરતાં વધારે રોકાઈ જવું જોઈએ અને પછી તરત જ આગળ પઢવું જોઈએ. ()

✽ જ્યારે વક્ફાની પહેલાં આવતાં હર્ફના ઉપર ઝબર, ઝેર અને પેશ હોય તો તેને ઉચ્ચારવો જોઈએ નહીં, કારણ કે વક્ફો કરતી વખતે હર્ફનો ઉચ્ચાર સાકિન થઈ જશે.

Ex.t.,

هُوَ = هُوَ

اللَّهُ = اللَّهُ

قَسْطٌ = قَسْطٌ

لَهُ = لَهُ

સ્વાધ્યાય

✽ નીચે આપેલી સૂચના અનુસાર સ્વાધ્યાય કરો :

- (1) حَدَرَ التَّوْتُ આ વાક્યને વક્ફો પાડીને પઢો.
- (2) فِيهِ અહીં વક્ફો કરવાથી فِيهِ થઈ જશે. સાચું છે કે ખોટું ? ()
- (3) غَيْرُهُ અહીં વક્ફો કરવાથી غَيْرُهُ થઈ જશે. સાચું છે કે ખોટું ? ()
- (4) નીચેના આપેલા શબ્દોને વક્ફા અનુસાર જોડકામાં જોડો.

يَوْمَ الْقِيَمَةِ

هُودٌ

عَصِيَّتُهُ

يَوْمِئِذٍ

خِيفَةُ

قَوْمِ ضَلِيلٍ

مَا شَاءَ رَبُّكَ

عَصِيَّتُهُ

خِيفَةُ

قَوْمِ ضَلِيلٍ

هُودٌ

مَا شَاءَ رَبُّكَ

يَوْمِئِذٍ

يَوْمَ الْقِيَمَةِ

✽ જ્યારે કોઈ પણ વક્ષા પહેલાં ‘તા મરબુતા’ (ة) હોય તો તેને ‘હા સાકિન’ (ه) તરીકે ત્યારે પઢવો જોઈએ કે જ્યારે આપણે આ વક્ષા ઉપર રોકાવું હોય, ન રોકાવું હોય તો નહીં.

Ex.ત.,

بَيِّنَةٌ = بَيِّنَةٌ ط

قُوَّةٌ = قُوَّةٌ ط

رَاضِيَةٌ = رَاضِيَةٌ ط

تُقَّةٌ = تُقَّةٌ ط

أَخِرَةٌ = أَخِرَةٌ ط

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી વક્ષો કર્યા પછી થતા તેના સહીહ ઉચ્ચારની નીચે લીટી (___) કરો :

ઉદાહરણ : غِشَاوَةٌ = غِشَاوَةٌ = غِشَاوَةٌ

(1) وَالْحِجَارَةُ = وَالْحِجَارَةُ وَالْحِجَارَةُ

(2) خَلِيفَةٌ = خَلِيفَةٌ خَلِيفَةٌ خَلِيفَةٌ

(3) وَالصَّلَاةُ = وَالصَّلَاةُ وَالصَّلَاةُ وَالصَّلَاةُ

(4) وَأَتُوا الزُّكُوتَ = وَأَتُوا الزُّكُوتَ وَأَتُوا الزُّكُوتَ وَأَتُوا الزُّكُوتَ

(5) خَاشِعَةٌ = خَاشِعَةٌ خَاشِعَةٌ خَاشِعَةٌ

✽ જો 'દો ઝબર' સિવાયનો તન્વીનવાળો હર્ફ વક્ફા પહેલાં આવી જાય તો તેને સાકિન (જઝમ) જેવો પઢવો જોઈએ.

દા.ત.,

جَانُّ = جَان

هَادٍ = هَاد

સ્વાધ્યાય

✽ નીચે આપેલા શબ્દોને વક્ફા પછી થતા સહીહ ઉચ્ચારને ઓળખી ખોટા ઉપર લીટી

(—) કરો :

ઉદાહરણ : جُوْعُ^طને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = جُوْعُ^ط / جُوْعُ^ط

(1) أَحَدُ^يને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = أَحَدُ^ي / أَحَدُ^ي

(2) كَاهِنُ^طને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = كَاهِنُ^ط / كَاهِنُ^ط

(3) مُبِينٌ^يને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = مُبِينٌ^ي / مُبِينٌ^ي

(4) أَيَّامٌ^طને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = أَيَّامٌ^ط / أَيَّامٌ^ط

(5) مُؤْمِنٌ^طને વક્ફા પછી આ રીતે પઢવામાં આવશે. = مُؤْمِنٌ^ط / مُؤْمِنٌ^ط

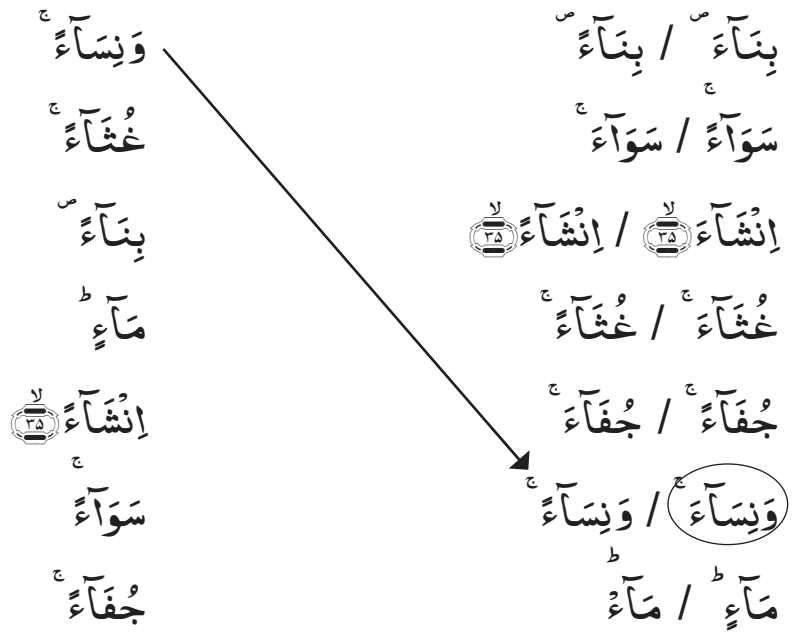
❁ જો 'દો ઝબર'ની તન્વીનવાળો હર્ફ 'હમ્ઝા' (ء) વક્ફ પહેલાં આવી જાય તો તેને ફતહા (ઝબર) જેવો પઢવો જોઈએ.

Ex.t.,

إِنْشَاء = إِنْشَاء

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી 'દો ઝબર'ની તન્વીનવાળા હર્ફ 'હમ્ઝા' (ء) પહેલાં આવી જાય તો તેને કેવી રીતે પઢવો તેનાં જોડકાં જોડો :



❁ જો વક્ષ પહેલાંના શબ્દ ઉપર ‘બે ફત્હા’ (દો ઝબર)ની સાથે અલિફ આવી જાય તો તેનો ઉચ્ચાર એવી રીતે કરવો જાણે ‘એક જ ફત્હા’ (ઝબર) હોય.

દા.ત.,

أَفْأَفْ = أَفْأَفْ

تُرَابًا = تُرَابًا

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી સાચાની સામે ખરા (✓)ની નિશાની કરો અને ખોટાની સામે ચોકડી (X)ની નિશાની કરો :

ઉદાહરણ : جَمِيعًا^ط અહીં વક્ષો કરતી વખતે ઉચ્ચાર અલિફ અને એક ફત્હા જેવો થશે. (✓)

(1) تُرَابًا^ط બે ફત્હા (દો ઝબર)ની સાથે અલિફ આવી જાય તો તેનો ઉચ્ચાર એક ફત્હા જેવો થશે. ()

(2) عَرَبِيًّا^ط અહીં વક્ષો કરતી વખતે ઉચ્ચાર થશે. ()

(3) رَحِيمًا^ط અહીં વક્ષો કરતી વખતે ઉચ્ચારમાં કોઈ ફર્ક પડશે નહીં. ()

(4) حَسَنًا^ط અહીં વક્ષો કરતી વખતે ઉચ્ચાર અલિફ અને એક ફત્હા જેવો થશે. ()

(5) ثَلَاثَةً^ط અહીં વક્ષો કરતી વખતે ઉચ્ચાર ثَلَاثَهَا^ط થઈ જશે. ()

❁ જો વક્ષા પહેલાંના શબ્દ ઉપર ‘બે ફ્તહા’ (દો ઝબર)વાળા હર્ફ પછી ‘યે’ (ی) આવે તો તન્વીનના બદલે ‘અલિફ મક્સૂરા’ (ખળા ઝબર) ઉચ્ચારવાનું રહેશે.

દા.ત.,

ضُحًى = ضَحًى

طُوى = طَوًى

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાં ‘દો ઝબર’વાળા હર્ફ પછી યે (ی) આવે તો તેના વક્ષાના સમયે

થતા સહીહ ઉચ્ચારના ફરતાં વર્તુળ કરો :

ઉદાહરણ : مُسَيّ = مُسَيّ (مُسَيّ) مُسَيّ

هُدًى (1) = هُدًى هُدًى هُدًى

ضُحًى (2) = ضُحًى ضُحًى ضُحًى

سُوى (3) = سُوى سُوى سُوى

سُدًى (4) = سُدًى سُدًى سُدًى

طُوى (5) = طُوى طُوى طُوى

❁ જો 'لا' (લા)નો વક્કો આયતના વક્કા ઉપર આવે અને રોકાવું ન હોય તો પહેલી આયતને બીજી આયત સાથે જોડીને પઢવી જોઈએ અથવા તો આયત જોડી શકાતી ન હોય તો વગર જોડ્યે પઢવી જોઈએ.

❁ જો તમારે રોકાઈ જવું હોય તો આ નિયમનું પાલન કરવું જોઈએ કે મુશદ્દા (તશદીદવાળો હર્ફ) કે જે બીજી આયતની શરૂઆતમાં હોય તેને તશદીદ વગર પઢવું જોઈએ.

દા.ત.,

نَاعِمَةٌ لِّسَعْيِهَا = نَاعِمَةٌ لِّسَعْيِهَا

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોનો સ્વાધ્યાય સૂચના અનુસાર કરો :

(1) مِنْ جُوعٍ وَأَمْنُهُمْ અહીં વક્કો કયા વગર પઢવું હોય તો કેવી રીતે પઢવું જોઈએ?

ખરાની નીચે લીટી () કરો.

مِنْ جُوعٍ وَأَمْنُهُمْ / مِنْ جُوعٍ وَأَمْنُهُمْ

(2) لا(લા)નો વક્કો આયતના વક્કા ઉપર આવે અને રોકાવું ન હોય તો મુશદ્દા (તશદીદવાળો હર્ફ) કે જે બીજી આયતની શરૂઆતમાં હોય તેને તશદીદ વગર પઢવું જોઈએ.

ખરું / ખોટું ()

(3) أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا વક્કાની સાથે જે રીતે પઢવામાં આવે તેના પર વર્તુળ કરો.

أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا

(4) لَهُ الدِّينُ ۖ حُنْفَاءٌ ને વક્કો કર્યા વગર કેવી રીતે પઢવું જોઈએ ? ખરાની નીચે લીટી

() કરો.

لَهُ الدِّينُ ۖ حُنْفَاءٌ لَهُ الدِّينُ ۖ حُنْفَاءٌ لَهُ الدِّينُ ۖ حُنْفَاءٌ

(5) سُوعَاءٌ وَلَا يَغُوثٌ ને વક્કો કર્યા વગર જે રીતે પઢવામાં આવે તેના પર વર્તુળ કરો.

سُوعَاءٌ وَلَا يَغُوثٌ سُوعَاءٌ وَلَا يَغُوثٌ سُوعَاءٌ وَلَا يَغُوثٌ

